

УДК 378.147:811

3 – 15

Ірина ЗАДОРЖНА

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ І ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті обґрунтовано організаційні форми самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння іноземною комунікативною компетентністю (позааудиторне заняття з використанням фонограми / відеофонограми / комп'ютерної програми / друкованих матеріалів / Мовного портфеля / інформаційних баз даних / тестових систем / Інтернет-технологій); виділено технічні і нетехнічні засоби самостійної роботи; визначено повний та достатній склад навчально-методичного комплексу для самостійної роботи.

Ключові слова: *самостійна робота, майбутні вчителі іноземних мов, організаційні форми і засоби.*

Постановка проблеми. Нові реалії та вимоги сучасної освіти, пов'язані з соціальними, політичними, економічними змінами, визначають необхідність знання випускниками шкіл хоча б однієї іноземної мови (ІМ) на рівні В1. Основна відповідальність за реалізацію поставленого завдання лягає на вчителів ІМ, які повинні забезпечити взаємопов'язаний комунікативний і соціокультурний розвиток учнів засобами ІМ для підготовки їх до міжкультурного спілкування у різноманітних сферах життєдіяльності.

Для реалізації поставлених завдань необхідно забезпечити підготовку спеціалістів у галузі ІМ, які характеризуються не лише високим рівнем сформованості іноземною комунікативною компетентності (ІКК), а й прагненням постійно її вдосконалювати в процесі самоосвіти.

Значні можливості у формуванні готовності і прагненні випускників до самовдосконалення і самоосвіти відкриває самостійна робота (СР), яка не лише сприяє оволодінню майбутніми вчителями ІКК, а й забезпечує студентів досвідом самостійної навчальної діяльності. Значення СР особливо зростає в умовах кредитно-модульної системи навчання, якою передбачено збільшення годин на позааудиторну СР, розширення її видів, урізноманітнення форм контролю, подекуди гнучкість термінів виконання.

Самостійне оволодіння студентами ІКК повинно здійснюватися упродовж їхньої активної пізнавальної діяльності, з урахуванням інтересів, потреб та можливостей, на основі використання сучасних технологій, методів, засобів із метою розвитку рефлексивності та активності майбутніх учителів. За таких умов особливої ваги в контексті організації СР набуває питання її ефективних форм і засобів реалізації.

Аналіз наукової літератури свідчить, що досить інтенсивно досліджувалися окремі аспекти організації СР з ІМ. Зокрема, у дисертаційному дослідженні А. Капасової обґрунтована “методика організації СР студентів молодших курсів, що базується на розвитку саморегуляції студентів у процесі розробленого автором спецкурсу, впровадження якого, згідно з результатами дослідження, сприяло підвищенню ефективності СР” [3].

Заслугує на увагу у контексті обраної нами проблематики дослідження Н. Ягельської, в якому авторка запропонувала методику організації СР студентів економічних спеціальностей з англійської мови з використанням професійного мовного портфеля. Н. Ягельська обґрунтувала доцільність використання у СР Мовного портфеля, уклала Мовний портфель для економістів, а також запропонувала “прийоми використання “Європейського Мовного Портфеля для економістів” в аудиторній та позааудиторній роботі з ІМ” [12].

Дослідження Н. Коряковцевої присвячене методиці організації СР з ІМ у середній школі. Авторка виділяє такі організаційні форми СР: СР з мовними засобами з метою їх нагромадження, робота з іншомовним текстом, тренувальна робота з мовними засобами, самостійна мовленнєва практика [5, 25]. Попри низку запропонованих цікавих ідей що-

до організації СР у контексті підготовки майбутніх учителів ІМ ми не можемо опиратися на її класифікацію, оскільки вважаємо її дещо спрощеною і такою, що не враховує і не відображає всіх можливостей СР на сучасному етапі.

Отже, зважаючи на інтерес дослідників до окремих аспектів організації СР, недослідженими залишаються форми та засоби реалізації СР майбутніх учителів з оволодіння ІКК з урахуванням сучасних досягнень та вимог.

Мета статті – визначити й проаналізувати оптимальні форми і засоби, які доцільно використовувати в організації СР майбутніх учителів ІМ для забезпечення її максимальної ефективності в оволодінні студентами ІКК.

У викладі основного матеріалу наголошуємо: організаційні форми СР – це самостійна діяльність студентів за опосередкованого управління викладачем, яка має зовнішнє вираження, здійснюється у встановленому порядку і певному режимі [9, 193].

Результати опитування студентів, проведеного нами на I–IV курсах факультетів іноземних мов Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка, показали, що 92 % опитаних першокурсників, 93 % студентів II курсу, 93 % – III та 95 % – IV курсів виконують СР вдома. Отримані результати дали підстави зробити висновок, що характеристика організаційних форм позааудиторної СР за місцем її проведення сьогодні втрачає свою актуальність. Це пояснюється значними можливостями сучасної техніки, доступної студентам в домашніх умовах.

Різноманітність сучасних засобів навчання значною мірою розширює можливості СР. Тому відповідно до засобів навчання, які студент використовує самостійно, ми виділяємо *позааудиторне заняття з використанням фонограми / відеофонограми / комп'ютерної програми / друкованих матеріалів / Мовного портфеля / інформаційних баз даних / тестових систем / Інтернет-технологій.*

Потребують пояснення окремі організаційні форми. Так, **позааудиторне заняття з використанням інформаційних баз даних** спрямоване на пошук, аналіз, інтерпретацію, підготовку до презентації інформації з різноманітних баз даних, у тому числі з мережі інтернет.

Позааудиторне заняття з використанням тестових систем передбачає виконання студентами різноманітних тестів (у тому числі комп'ютерних, розмішених на магнітному носії, веб-сторінці викладача тощо), запропонованих викладачем як обов'язкові чи рекомендовані або які студент виконує з власної ініціативи з навчальною метою чи з метою визначення власного рівня володіння певними компетентностями.

Позааудиторне заняття з використанням інтернет-технологій ґрунтується на участі студентів у *телеконференціях* реального часу, які включають чат і телеконференції, *форумах*, *телеконференціях з відтермінованим доступом*; листуванні за допомогою *електронної пошти*. Охарактеризуємо коротко зазначені технології. *Чат* – інтернет-технологія, основна мета якої – максимальне пришвидшення і спрощення обміну репліками, – орієнтується на підтримку багатостороннього діалогу реального часу, характеризується спрощеною схемою ідентифікації учасників діалогу. Ведеться протокол обміну репліками у вигляді звичайного текстового файлу, який доступний для учасників чату під час сеансу. *Відеоконференція* – Інтернет-технологія, спрямована на підтримку багатостороннього діалогу реального часу. Відрізняється від чату більш досконалою системою ідентифікації учасників діалогу і використанням мультимедійних матеріалів – презентацій, аудіозаписів тощо. Отже, під час відеоконференції формами передачі інформації є не лише текст, як у випадку з чатом, а й статичне, динамічне зображення, звук. *Форум* – інтернет-технологія, орієнтована на підтримку багатостороннього діалогу як у реальному часі, так і з відтермінованим доступом. Для форуму характерна повноцінна схема ідентифікації учасників діалогу, які базуються на повних відомостях (прізвище, ім'я, по батькові, електронна адреса учасника), що зберігаються в межах різних сеансів. Ведеться протокол обміну репліками, постійно доступний для учасників спілкування. Отже, форум передбачає можливість вибору часу

роботи студентом, зберігання інформації в мережі для тривалого використання. *Електронна пошта* – Інтернет-технологія, яка орієнтується на підтримку діалогу з відтермінованим доступом і передбачає, як правило, двостороннє спілкування [7, 359].

Засоби навчання визначають як комплекс навчальних посібників і технічних пристроїв, за допомогою яких здійснюється управління діяльністю викладача з навчання мови і діяльністю студентів з оволодіння мовою [10, 221]. У статті йдеться про засоби для студентів, із якими вони працюватимуть самостійно в процесі оволодіння ІКК і які забезпечуватимуть його максимальну ефективність. На основі сучасних класифікацій засобів навчання [10] ми виділили ті, які найбільш доцільно використовувати у СР студентів з оволодіння ІКК (див. табл. 1).

Таблиця 1

Засоби навчання в СР студентів з оволодіння ІКК

Нетехнічні	Технічні (аудитивні та аудіовізуальні)
Посібники для СР студентів Книги (художні, науково-популярні) Література з країнознавства Словники Довідники Газети, журнали Мовний портфель Збірники тестів для самоконтролю	Фонограми Відеофонограми (кінофільми, відеофільми, телепередачі) Комп'ютерні навчальні програми Електронні посібники Електронні словники Електронні енциклопедії Ресурси мережі інтернет Комп'ютерні тести

По-перше, ми вважаємо за доцільне використовувати у СР студентів як нетехнічні, так і технічні засоби, які логічно доповнюватимуть одні одних. Неможливо побудувати СР винятково на технічних засобах, не використовуючи, наприклад, художніх книг чи журналів ІМ. З іншого боку, в епоху інформатизації сус-

пільства процес навчання не може не передбачати використання технічних засобів. По-друге, до пропонованого переліку ми ввели основні засоби, які сприятимуть ефективності СР, що не означає їх одночасного використання, оскільки перевантаження студентів різноманітними засобами може спричинити дещо протилежний ефект, зокрема зменшення інтересу до самостійного оволодіння ІМ.

Окремі засоби потребують пояснення чи уточнення. **Посібник для СР студентів** може мати комплексний характер (наприклад, передбачати завдання та рекомендації для СР студентів упродовж цілого року навчання) чи стосуватися певного аспекту (наприклад, самостійне оволодіння модальними дієсловами). Посібник для СР студентів повинен містити необхідний теоретичний матеріал для опрацювання, питання для самоконтролю щодо розуміння вивченого матеріалу, тренувальні вправи, проблемні, творчі завдання, ключі для самоперевірки, поточні та підсумкові тести для самоперевірки. За умови відповідного комп'ютерного забезпечення замість друкованого посібника можна використовувати електронний, який передбачає дещо ширші можливості.

Мовний портфель (МП) для філологів є пакетом документів, де його власник фіксує свої досягнення і досвід в оволодінні ІМ, отримані кваліфікації, а також окремі види виконаних за період навчання робіт, що свідчать про успіхи власника портфеля в оволодінні ІМ. МП під назвою “Європейський мовний портфель” був розроблений у межах проекту Ради Європи на основі документа “Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти” [11, 152] і пілотувався в різних країнах (1998 – 2000 рр.). На основі Європейського мовного портфеля в країнах Європи розроблено й офіційно визнано такими, що відповідають основним вимогам, понад сто Європейських мовних портфелів [13], у тому числі російська версія Європейського мовного портфеля для філологів. Крім того, методистами розроблено рекомендації щодо укладання МП [14] та роботи з ним [3]; [6]; [11]; [14]; [15]; [16]; [17]; [18] та ін. В Україні проблемою розробки та використання МП у навчальному процесі займалися А. Гергель, Л. Ягенич (для початкової школи), Н. Ягельська (для економістів), І. Беженар (для філологів).

У зв'язку з можливостями МП у СР з формування ІКК і відсутністю аналогічних розробок в Україні на основі Європейського мовного портфеля для філологів (викладачів мови, письмових і усних перекладачів) [1], розробленого російськими вченими, Європейського мовного портфеля та з урахуванням вимог до розробників / упорядників портфелів [14], ми запропонували проект МП для філологів [2, 534], у якому акцентуємо увагу на ІКК в СР і не розглядаємо професійно-орієнтованих умінь.

Укладений нами МП для філологів традиційно складається з трьох розділів: “Мовного паспорта”, “Мовної біографії”, “Досьє”.

“Мовний паспорт” є окремим документом, загальним для всіх моделей Європейського мовного портфеля, в якому відображено мовленнєві вміння, рівень і досвід спілкування ІМ. “Мовний паспорт” містить інформацію про власника портфеля, мови та рівні володіння ними на певний момент і протягом усього періоду навчання; інформацію про навчання в різних закладах, на мовних курсах та отримані сертифікати, дипломи; досвід міжкультурного спілкування з носіями мови. У “Мовному паспорті” подано загальні дескриптори рівня володіння мовою у всіх видах мовленнєвої діяльності – аудіюванні, говорінні, читанні, письмі.

“Мовна біографія” складається з короткої інформації про поїздки в країни, мова яких вивчається; проекти, презентації, конференції тощо, в яких студенти брали участь, та міркування про здобуті в процесі виконання кожного виду діяльності знання, навички і вміння; контрольні листи для самооцінки іншомовних мовленнєвих умінь студентів. Основною частиною “Мовної біографії” є контрольні листи самооцінки, в яких подано перелік комунікативних умінь за видами мовленнєвої діяльності, які студенти повинні оцінити за шкалою “Я можу це зробити легко”, “Я вмію це робити у звичних для мене умовах”, “Це моя мета”. У МП для філологів передбачена також оцінка умінь студента викладачем за шкалою “На думку викладача, я вмію це робити легко”, “На думку викладача, я вмію це робити у звичних для мене умовах”. Опанування 80% іншомовних комунікативних умінь одного рівня підтверджує оволодіння усім рівнем [8]. Визначення цілей навчання передбачено у закритій та

відкритій формах. Студенти визначають рівень володіння певними вміннями, порівнюють з оцінкою викладача і визначають уміння, якими вони планують оволодіти, а також час на оволодіння ними. Крім того, за необхідності визначають додаткові вміння та обґрунтовують їх.

“Досьє” не має чітко визначеної структури, але передбачає документи, перераховані у “Мовному паспорті” (сертифікати, дипломи тощо), і надає власникам можливість на власний розсуд заповнити його зразками виконаних робіт, які демонструють прогрес студента та рівень володіння ІКК. Студенти отримують право вирішувати, які матеріали вибирати, як часто поповнювати портфель, що демонструвати.

Цінність використання МП для філологів у СР студентів полягає у його можливостях забезпечити розвиток мотивації, автономне і рефлексивне навчання, самооцінку студентів, яка в умовах ВНЗ поєднується із зовнішнім оцінюванням (викладача, інших студентів).

Аудитивні та аудіовізуальні засоби навчання відіграють особливу роль в організації СР студентів завдяки своїм можливостям. У СР доцільно використовувати як навчальні, так і ненавчальні аудіовізуальні засоби. У першому випадку вони містять методично опрацьований матеріал, спрямований на оволодіння мовою (наприклад, навчальні кінофільми), у другому – використовуються в навчальному процесі, але не призначені безпосередньо для нього (телепередачі, газети, журнали, кінофільми тощо) [10, 232].

Фонограми належать до аудитивних засобів навчання, спрямованих на слухове сприйняття за допомогою магнітофона, програвача, комп'ютера. На нашу думку, вони є обов'язковими для систематичного використання у СР, оскільки необхідні для оволодіння, передовсім, фонетичною компетентністю та компетентністю в аудіюванні, а також ефективні для вдосконалення ІКК загалом. Що стосується формування фонетичних навичок, то фонограма має такі переваги: зразкову вимову, оскільки, як правило, фонозаписи виконуються в студійних умовах та до-свідченими дикторами – носіями мови; можливість багатократного прослуховування запису без втрати його акустичних характеристик; можливість запису власної вимови та

порівняння зі зразком [10, 233]. Щодо формування вмінь аудіювання фонограми забезпечують можливість прослуховування різних зразків вимови (з діалектними, індивідуальними особливостями тощо); можливість за необхідності кількаразового прослуховування, прослуховування окремих частин тексту.

Відеофонограми розраховані на одночасне зорове і слухове сприйняття матеріалу. До них належать, насамперед, кіно-, теле-, відеофільми, телепередачі. Ефективність відеофонограми в навчальному процесі забезпечується завдяки великій інформативності слухо-зорового ряду; динамізму зображення; впливу на емоційну сферу студентів, що створює ефект співучасті; реактивності, тобто виникнення бажання передбачити та продовжити репліку персонажа; пізнавальної цінності [10, 237]. Результатом зазначеного позитивного впливу є швидше запам'ятовування мовленнєвих моделей; створення міцніших асоціативних зв'язків; оволодіння позамовними засобами спілкування, характерними для носіїв певної культури; вільне використання здобутих знань, навичок та вмінь у процесі реального англомовного спілкування.

Комп'ютерні навчальні програми зазвичай характеризуються такими особливостями: наявністю програмного модуля (відеофрагменти, діалоги, словник, граматичний коментар), тренувального модуля (набір вправ мовного і мовленнєвого характеру), модуля запису і відтворення мовлення; представлення навчального матеріалу в зоровій і звуковій формі; організацією матеріалу у вигляді гіпертексту, що дає змогу швидко переходити до різних розділів, здійснювати пошук інформації; можливістю під час виконання контрольних завдань порівнювати свою відповідь зі зразком і отримати оцінку за відповідь. У багатьох курсах є також Інтернет-підтримка [11, 133 – 134].

Використання **електронних словників та енциклопедій** у СР забезпечує не лише широкий доступ до інформації, а й значно економить час та кошти. Наприклад, користуючись будь-яким електронним словником (McMillan, Webster, Oxford та ін.), у якому здійснюється пошук за алфавітом, ключовим словом, можна значно швидше знайти потрібне слово, ніж гортаючи сторінки друкованого видання. В електронному словнику зазви-

чай подається транскрипція, тлумачення значення слова, його вживання у фразеологічних зворотах. Крім того, користувач може прослухати варіанти вимови слова – британський та американський, а за наявності мікрофона та відповідного програмного забезпечення записати власну вимову і, прослухавши її, порівняти зі зразком.

Доцільність використання у СР електронних енциклопедій (наприклад, “*Britannica*”, “*New Millenium Encyclopedia, Compton’s Encyclopedia*”, “*Encarta Encyclopedia*”) зумовлена такими характеристиками: широким спектром інформації різноманітної тематики; наявністю текстів із гіперпосиланнями, які супроводжуються статичними (кольорові малюнки, фотографії, таблиці, схеми) та динамічними (мультиплікація, відеофрагменти) зображеннями, а також звуком (озвучені фрагменти текстів, коментар до малюнків чи фотографій, музика, функціональні шуми і звуки); віртуальними подорожами; виходом в Інтернет на сайти, які стосуються обраної теми.

Електронні енциклопедії доцільно використовувати для самостійного опрацювання студентами додаткового матеріалу з визначеної програмою тематики. Крім того, інформацію, подану в енциклопедії, можна використовувати для підготовки проєктів, презентацій, у тому числі і в програмі Power Point.

Як уже зазначалося, численні комп’ютерні навчальні курси зазвичай важко пристосувати до контексту СР студентів у зв’язку з невідповідністю тематики, цілей тощо. Тому викладачам доцільно розробляти з цією метою **електронні посібники** для СР студентів, які, по-перше, гнучкі щодо зміни чи доповнення змісту; по-друге, повною мірою реалізують принцип автономії, оскільки дають змогу працювати у відносно незалежному режимі за опосередкованого керівництва викладача чи програми, спілкуючись із викладачем через електронну пошту чи в процесі індивідуальних занять. Такі курси можна створювати, наприклад, на основі платформи MOODLE (Modular Object Oriented Distance Learning Environment). За допомогою цієї системи студент має можливість через Інтернет ознайомитися з навчальним матеріалом, який подано у вигляді різнотипних інформаційних ресурсів (текст, відео, анімація, презентація, електронний посібник), виконати завдання та відправити його на

перевірку, пройти електронне тестування тощо. Викладач має змогу самостійно створювати електронні курси і проводити навчання, надсилати повідомлення студентам, розподіляти, збирати та перевіряти завдання, вести електронні журнали обліку оцінок, налаштовувати різноманітні ресурси курсу і т. д. Електронний навчальний курс для СР студентів повинен містити навчальну програму, вимоги до рівня ІКК студентів на відповідному етапі; критерії оцінювання студентів; теоретичний матеріал (мультимедійні презентації, аудіо-, відео-, анімаційні навчальні ресурси); тренувальні, проблемні, творчі завдання; тести для самоперевірки; тести для поточного і підсумкового контролю; список друкованих та Інтернет-джерел; новини, форум, блог, чат.

Потребує пояснення останнє положення. На основі платформи MOODLE можлива організація обміну новин між студентами та викладачем (форуму, на якому студенти мають змогу обговорити різні питання; чату, який дає можливість проводити веб-конференцію в режимі реального часу).

Зазначимо, що виокремлені технічні і нетехнічні засоби повинні використовуватися комплексно, складаючи *навчально-методичний комплекс*. При цьому *достатнім* складом навчально-методичного комплексу для СР можна вважати такий, що містить книгу для читання, аудіопосібник, МП для філологів. *Повний* склад навчально-методичного комплексу передбачає наявність книги для СР, аудіопосібника, електронного посібника, збірника тестів для самоконтролю з ключами, граматичного довідника, МП для філологів.

Як висновки ми виділили організаційні форми (позааудиторне заняття з використанням фонограми / відеофонограми / комп'ютерної програми / друкованих матеріалів / Мовного портфеля / інформаційних баз даних / тестових систем / Інтернет-технологій) та засоби реалізації (нетехнічні – посібники для СР студентів, книги, література з країнознавства, словники, довідники, газети, журнали, МП, збірники тестів для самоконтролю – і технічні – фонограми, відеофонограми, комп'ютерні навчальні програми, електронні посібники, словники, енциклопедії, ресурси мережі інтернет, комп'ютерні тести) СР майбутніх учителів ІМ.

Перспективними вважаємо дослідження методики організації СР з використанням зазначених організаційних форм і засобів.

Література

1. Европейский языковой портфель для филологов (преподавателей языка письменных и устных переводчиков) : [сост. К. М. Ирисханова]. – М. : МГЛУ, 2003. – 73 с.
2. Задорожна І. П. Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англomовною комунікативною компетенцією : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Ирина Павлівна Задорожна. – К., 2012. – 770 с.
3. Капаева А. Е. Методика организации самостоятельной работы по изучению иностранного языка у студентов младших курсов факультетов иностранных языков : дис... канд. пед. наук . 13.00.02 / Анжелика Евгеньевна Капаева. – М., 2001. – 226 с.
4. Карп'юк О. Українські перспективи європейського мовного портфоліо. Кроки до взаєморозуміння та успіху / Оксана Карп'юк // Іноземні мови в навчальних закладах. – 1999. – № 3. – С. 16 – 30.
5. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык: пособ. [для учит] / Наталия Федоровна Коряковцева. – М. : АРКТИ, 2002. – 176 с.
6. Ніколаєва С. Ю. Мовний портфель: призначення, структура види, укладання : посіб. / С.Ю. Ніколаєва Н. В. Ягельська // Бібліотечка журналу “Іноземні мови”. – 2005. – Вип. 4. – 64 с.
7. Педагогические технологии дистанционного обучения : [учеб. пособ. для студ. высш. учеб. завед.] / [Е. С. Полат, М. В. Моисеева А. Е. Петров и др.]; под ред. Е. С. Полат. – М. : Издательский центр “Академия”, 2006. – 400 с.
8. Соколова Н. Г. Профессиональный портфель учителя иностранного языка : дидакт. материалы [для студ. пед. колледжей] / Наталия Германовна Соколова. – М. : Еврошкола, 1999. – 48 с.
9. Щукин А. Н. Лингводидактический энциклопедический словарь : более 2000 слов / Анатолий Николаевич Щукин. – М. : Астрель : АСТ : Хранитель, 2007. – 746 с.
10. Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам : теория и практика : учеб. пособ. [для препод. и студ.] / Анатолий Николаевич Щукин. – М. : Филоматис, 2004. – 416 с.
11. Щукин А. Н. Современные интенсивные методы и технологии обучения иностранным языкам : учеб. пособ. / Анатолий Николаевич Щукин. – М. : Филоматис, 2008. – 188 с.

12. Ягельська Н. В. Методика організації самостійної роботи студентів з англійської мови з використанням професійного мовного портфеля : дис. ... канд. пед. Наук: 13.00.02/ Наталія Валеріївна Ягельська. – К., 2005. – 401 с.

13. European Language Portfolio. Portfolios. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/?L=E&M=/main_pages/portfolios.html.

14. Little D. The European Language Portfolio: a guide for teacher trainers/ D. Little, R. Perclova. – 2003. – 109 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/documents/ELPguide_teachertrainers.pdf.

15. McNamara M. Self-assessment: Preparing an English Portfolio / M. McNamara, D. Debra // New Ways in Classroom Assessment ; ed. by J. Brown. – Alexandria, VA : Teaching English to Speakers of Other Languages, 1998. – P. 15 – 18.

16. Rao Z. Helping Chinese EFL Sstudents Develop Learner Autonomy through Portfolios / Zhenhui Rao // Reflections on English Language Teaching. – 2006. – Vol. 5. – No. 2. – P. 113 – 122.

17. Schneider G. European Language Portfolio: Guide for Developers / G. Schneider, P. Lenz. – 106 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/documents_intro/Eguide.pdf.

18. Training Teachers to Use the European Language Portfolio: Arguments, Materials and Resources / [Little D., Hodel H-P., Kohonen V. and others]. – 2007. – 47 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ecml.at/mtp2/ELP TT/ELP TT CDROM/DM lavout/Booklef/C6pub2007E.pdf>.

Задорожная Ирина. Организационные формы и средства реализации самостоятельной работы будущих учителей иностранных языков. В статье обоснованы организационные формы самостоятельной работы будущих учителей по овладению иноязычной коммуникативной компетенцией (внеаудиторное занятие с использованием фонограммы / видеофонограммы / компьютерной программы / печатных материалов / языкового портфеля / информационных баз данных / тестирующих систем / интернет-технологий); выделены нетехнические и технические средства самостоятельной работы; определен полный и достаточный состав учебно-методического комплекса для самостоятельной работы.

Ключевые слова: самостоятельная работа, будущие учителя иностранных языков, организационные формы и средства.

Zadorozhna Iryna. Organizational forms and aids of self-study work of future foreign language teachers. Organizational forms of self-study work of future foreign language teachers on acquiring communicative competence in a foreign language (self-study work with using a phonogram / video / computer program / printed materials / language portfolio / information data / testing systems / Internet-technologies) have been grounded; technical and non-technical aids of self-study work have been selected; complete and sufficient set of aids for self-study work has been defined in the article.

Key words: self-study work, future foreign language teachers, organizational forms, aids.